

Veterinärer i Skellefteå på 1800-talet

Sveriges första veterinär var Erland Tursén som 1750 fick kungligt brev och 500 riksdaler silvermynt om året för att bekämpa djursjukdomar runt om i landet samt publicera sina rön.

Den första veterinärutbildningen i Sverige startades 1775 i Skara.

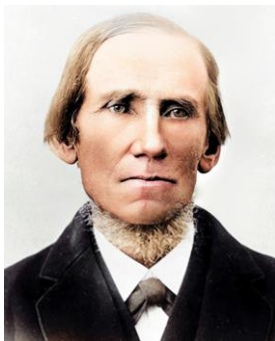
Veterinärer hade till en början mycket dåligt betalt så många arbetade också som klockare i de pastorat där de bodde. Utbildning till klockare ingick också i de första veterinärutbildningarna.

År 1821 reformerades utbildningen då en ny veterinärutbildning startades i Stockholm. År 1855 infördes ett nytt reglemente.

I Sverige fanns det 1899 334 veterinärer. Av dem var 30 militärveterinärer, 118 distriktsveterinärer, 77 legitimerade privatveterinärer och 57 icke legitimerade veterinärer.

De utbildade veterinärerna hade svår konkurrens av okunskap, kvacksalveri och s.k. kloka gummor. Veterinärerna skulle också biträda provinsialläkarna med bekämpningen av smittsamma sjukdomar, vilket ledde till en rikstäckande spridning av veterinärer. Dessa veterinärer kunde kombinera offentliga uppdrag med en privat praktik.

Innan Skellefteå 1864 fick sin första veterinär hade man använt sig av självlärda djurläkare. Det fanns en Burstedt i Bäck, Björklund i Lappvattnet och Strandberg i Gummark.

1880-tal. Jonas Jonsson Strandberg (1827-1910) var djurdoktor och ledslitare i Gummark. Han kallades Gammel Strandbergaren. (Skellefteå museum, färglagd)

En vanlig sjukdom hos hästarna den tiden var den s.k. springormen. En mähr hade blivit behandlad av Burstedt i Bäck, som hade botat henne med medicin, kokad på örter. På vårsidan gick hon emellertid ner sig på älven och sjukdomen återkom. Men då förklarade Burstedt, att det inte var något att göra åt henne, så vitt hon hade kommit i beröring med kallvattnet.

Jöns Casper Andersson

År 1864 fick Skellefteå sin första veterinär i Jöns Casper Andersson (1833-1891) f i Lund. Han utexaminerades 1861 från Veterinärinstitutet i Stockholm.

1870-tal. Veterinär Jöns Casper Andersson (källa Skellefteå museum)

Till en början blev han inte så anlitad. Han ansågs rädd för att gå in i spiltan till en häst vilket inte stärkte hans ställning gentemot de självlärda djurläkarna. Dessutom så ansåg sig skellefteborna i gemen vara hästkarlar. Men han blev kvar i 15 år fram till 1879.

Han gifte sig 1867 med Carolina Charlotte Elisabeth Norell f i Stockholm och d i Linköping. Med henne fick han två barn.

Jöns var veterinär i Skellefteå 1864-1879. Han begärde 1872 att en smedslärling från Skellefteå skulle få plats vid en hovbeslagsskola. Alnarps lantbruksinstitut svarade att en elev kunde beredas plats och att kostnaden för kursen var 150 Rdr. Men den av veterinär Andersson föreslagna eleven ansågs vara för ung.

Ny ansökan skickades in nästa år och våren 1874 genomgick smedslärlingen Anton Lundström från Skellefteå Veterinärinstitutets hovbeslagsskola. Landstinget bidrog med 350 Rdr.

per Andersson (källa Skellefteå museum)

1874-09-09 annons i Skellefteå Nya Tidning om att nu fanns en "hofsmed" tillgänglig

Jöns var känd för att vara pliktrogen, en stor djurvän och snabb på att anamma nya djurskyddsideer. När han 1882 flyttade till Linköping så grundlade han där en köttbesiktningsbyrå och arbetade oavlåtligt för upprättande av ett offentligt slakthus.

Anderssons efterträdare i Skellefteå blev P. R. Hjort, som tjänstgjorde åren 1879–86, därefter Ernst Stenson 1886–1900, Johannes Boström 1900–26 och John Strandberg som tillträdde 1927.

Ca 1905. Frankes orkester med bl.a. doktor Knut Dillberg (1863-1949) tvåa f.v. och veterinär Johannes Boström (1861-1940) längst t.h. (Frankel/Skellefteå museum, färglagd)

1933-03-15? Veterinären i Nordmaling, Viktor Tirén (1864-1947) mäter en häst vid en premiering (Skellefteå museum/NV, färglagd)

Stig Sandström, stigsand49@gmail.com